

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 34

ZATERDAG 25 AUGUSTUS 1923.

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP NAARDEN.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

GEZICHT OP NAARDEN, ILLUSTRATIE.	BLZ. 397
DE WITTE PRIESTER VAN SIVA (II), DOOR BURTON E. STEVENSON	" 398
DE KANSELARIJ TE LEEUWARDEN, DOOR G. J. V., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 400—403
HET DIER IN HET WERK VAN LECONTE DE LISLE, DOOR SIEGFRIED VAN PRAAG	BLZ. 401
DE ZICH OPRICHTENDE PLANT, DOOR A. M., GEÏLL. " 404	
HET HUIS HONSELERSDIJK, DOOR DISCIPULUS APOLLINIS, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 405—407
VAN MENSCHEN EN DIEREN, DOOR G. D. ROBERTS (22)	BLZ. 407
DE KERK TE DWINGELO, DIE 13 AUGUSTUS L.L. IS UITGEBRAND, ILLUSTRATIE	" 408

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gevee alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA

II) door BURTON E. STEVENSON.

„Ik hoop dat die vingerafdrukken van een der Hindoes zullen blijken te zijn”, vervolgde Godfrey, „maar zooals ik reeds tot Goldberger zei, ik vrees dat het te mooi is om waar te zijn.” „Van welke der Hindoes?” vroeg ik. „O, van den Thug natuurlijk.” „Ik ging recht overeind zitten. „De Thug?” herhaalde ik. „Ben je zoover niet gekomen?” „En Godfrey nam een der boeken op en sloeg snel de bladzijden om. „Je herinnert je, dat wij hem op den vloer neergehurkt vonden met een lap en een tand en een been vóór zich?” „Ja”. „En herinner je je hoe de Yogi ze beschreef toen Goldberger hem ernaar vroeg?” „Heel duidelijk — hij noemde ze de attributen van Kali”. „Luister nu hiernaar.” „En hij las: „De Thugs zijn een godsdienstige broederschap die moorden doet ter eere van Kali, de vrouw van Siva, die, zooals zij gelooven, hen helpt en beschermt. De legende verhaalt dat zij haar dienaar drie dingen schenkt: den zoom van haar onderkleed om te gebruiken als strop, een rib om als mes te gebruiken en een tand om te gebruiken als spade bij het begraven der slachtoffers. Maar het mes werd weinig gebruikt, want het godsdienstig karakter van een moord begon meer en meer afhankelijk te worden van het feit, dat hierbij geen bloed gestort zou worden, en in plaats hiervan werd een strop gebruikt, waarmee het slachtoffer werd geworpd. De afkeer van bloedvergieten werd mettertijd zoo groot, dat verscheiden secten van Thug het als een verontreiniging beschouwen menschelijk bloed aan te raken”. „Hij sloot het boek en wierp het op de tafel. „Geloof je dat dit het geval bewijst?” „Ja,” zei ik peinzend. „En de Yogi — is hij ook een Thug?” „O neen; een Witte Priester van Siva zou nooit een Thug kunnen zijn. De aanbidding van Siva en van Kali staat lijnrecht tegenover elkaar. De Saivas zijn asceten. D.w.z.,” voegde hij er op een anderen toon bij, „als die kerel werkelijk een Saiva

is en niet een gewone bedrieger”. „Al deze menschen zijn min of meer bedriegers, nietwaar?” vroeg ik. „Neen,” was Godfrey's onverwacht antwoord. „De werkelijke Yogi zijn zonder eenigen twijfel oprecht; maar een werkelijke Yogi zou zijn tijd niet verspillen aan een zwakzinnigen ouden man, en tegen middernacht vuurpijlen oplaten om indruk op hem te maken. Mijn meening is dat die kerel een fakir is — een goochelaar, een bedrieger — en zooals vanzelf spreekt, een schurk”. „Welnu?” vroeg ik toen Godfrey zweeg. „Nu, verder ben ik nog niet gekomen. O, ja — dan is er Toto nog. Een cobra is een van de eerste hulpmiddelen van den fakir.” „Maar Godfrey,” wierp ik tegen. „hij is geen onwetende straatgoochelaar. Hij is een beschaafd man — een ongewoon man”. „Zeker is hij dat — zeer ongewoon. Maar dat bewijst niets tegen mijn veronderstelling, het maakt alleen het vraagstuk nog moeilijker. Zelfs een straatgoochelaar doet zijn kunst niet voor niets — voor welk loon werkt deze man? Het moet een groote belooning zijn, anders zou ze hem niet vermoeven”. „Ik denk dat Vaughan hem goed betaalde,” waagde ik op te merken. „Ja, maar heb je goed naar hem gekeken, Lester? Je hebt hem ongewoon genoemd, maar dat woord is lang niet sterk genoeg voor hem. Hij is buitengewoon. Ongewoon heeft Vaughan hem goed betaald, maar er zou iets meer dan dat noodig zijn om zulk een man over te halen zes maanden in een huis als dit door te brengen. En ik geloof dat ik wel kan raden voor welken inzet hij speelt.” „Bedoel je Miss Vaughan?” „Ja, juist”. En Godfrey leunde achterover in zijn stoel. „Eenige oogenblikken dacht ik zwijgend na over deze theorie. Het was tenminste een theorie en wel een heel interessante — maar zij zweefde in de lucht. Er was, zoover ik zien kon, geen enkele basis, en eindelijk zei ik dat. „Ik weet dat het niet veel beteekent,” gaf Godfrey toe, „maar ik kon niet meer doen — er is zoo weinig om een theorie te vormen. Maar ik zal zien of ik vanavond niet een deel ervan kan bewijzen”. „Welk deel?” „Dat hij een fakir is. Hier is mijn theorie: die hocus-pocus op het dak tegen middernacht was opgezet met het doel om indruk te maken op Vaughan. Deze geloofde zonder eenigen twijfel dat het een werkelijke geestesdemonstratie was, terwijl het slechts een handige goocheltoer was. Nu Vaughan dood is, zal deze truc ophouden tot er een nieuw slachtoffer is, waarop indruk gemaakt moet worden. Ze is trouwens al opgehouden. Er was gisteren avond geen ster.” „Maar je weet waarom,” verklaarde ik. „De Yogi heeft den nacht in meditatie doorgebracht. Dat kunnen wij getuigen”. „Wij kunnen niet getuigen wanneer hij begon,” zei Godfrey droogjes. „Wij hebben hem pas om half een gezien. Maar, als waar aannemend hetgeen hij zegt, dan zou er geen enkele reden bestaan om vanavond het fenomeen te doen ophouden — als het geen truc is.” „Neen,” gaf ik toe. „En als het wegblijft,” vervolgde Godfrey, „dan is het een vrij zeker bewijs dat het niet echt is. Ofschoon,” ging hij haastig voort, „ik hiervan geen bewijs nodig heb — iets anders zou ongelooftelijk zijn”. Hij keek op zijn horloge. „Het is tien minuten voor twaalf. Ga mee.” „Ik volgde hem met zeer gemengde gevoelens naar buiten en door het bosch. Zwijgend ging ik na Godfrey de ladder op en nam mijn plaats op den tak in. „Wij zullen niet lang behoeven te wachten,” zei hij. „Voor alle zekerheid zullen wij wachten tot vijf minuten over twaalf. Het moet nu twaalf uur zijn. Ik wou dat ik van den man gedaan kon krijgen mij te laten zien hoe hij de goocheltoer doet, want die is al heel goed en —” „Hij zweeg plotseling en staarde in het duister. Ook ik staarde, want hoog aan den hemel begon een licht te schijnen en te schitteren. Het hing een oogenblik onbewegelijk en bepaald doel. Lager en lager daalde het in een rechte lijn, bleef een oogenblik zweven en spatte uiteen in een miljoen vonken. In den lichtgloed stond een witte gestalte, naar omhoog kijkend, de armen ten hemel gestrekt. „Terwijl wij een oogenblik later zwijgend de ladder afklommen, scheen het mij toe dat ik Godfrey's theorie donderend om zijn ooren ineens hoorde storten.

DE DERTIENDE HOOFDSTUK.

FRANCISCO SILVA.

„Het was nog geen tien uur, toen Godfrey en ik den volgenden morgen het hek van Elmhurst doorgingen, en de oprijlaan door naar het huis liepen, maar in de bibliotheek vonden wij al een heel gezelschap bijeen. Goldberger was er en Freylinghuisen, zijn dokter, zijn klerk, zijn stenograaf

en de mannen, die de jury zouden vormen. Simmonds was er, en bij hem was een levendige, kleine man met een bril op. Godfrey vertelde mij fluisterend dat het Sylvester was, het hoofd van het indentificatie-bureau en de grootste expert in vingerafdrukken in Amerika. De kantonrechter had een assistent gezonden, ook met een stenograaf, en door al die mensen was het vertrek zeer vol. Het werd onhoudbaar toen een oogenblik later een reeks automobielen de oprijlaan in kwam en een menigte reporters en fotografen eruit stapten. Zoovelen als het vertrek kon bevatten drongen naar binnen en de overigen bleven buiten in de laan staan en klaagden luid. Goldberger keek wanhopig om zich heen en veegde woedend zijn voorhoofd af, want het was zeer heet in het vertrek. „Waarom zouden wij niet allen naar buiten op het grasveld gaan?” stelde Godfrey voor. „Het is alleen maar de kwestie van het verplaatsen van een paar stoelen en tafels, en de jongens zullen allen een handje helpen.” De „jongens” applaudisseerden, het Godfrey bijna vergevend dat hij ze allen vóór was geweest, en beloofden zelfs zoo noodig twee handjes te helpen, en toen Goldberger toestemmend knikte, begonnen zij vol ijver aan hun taak en na vijf minuten was de „rechtbank” gezeten onder de boomen en haalden de fotografen hun toestellen voor den dag. Goldberger nam zijn plaats in, beval stilte en verzocht zijn klerk de jury te beëdigden. Toen keek Goldberger naar den ledigen stoel, dien ik naast mij had neergezet. „O, ja, Mr. Lester,” zei hij, „ik zie Mr. Swain niet.” „Hij moest gisteravond naar de stad”, verklaarde ik hem, „om andere kleeren te halen. Hij had vanmorgen nog eenige boodschappen te doen en is misschien wat langer opgehouden.” „U schijnt heel wat vrouwen in hem te stellen,” merkte Goldberger op. „Dat doe ik,” antwoordde ik rustig, „heel veel.” Goldberger fronste even het voorhoofd, maar begon toen zonder verder verwijl de zaak te openen. Godfrey was de eerste getuige, en vertelde zijn verhaal zooals hij dit den vorigen avond had gedaan. Ik volgde op hem, maar kon er geen nieuwe bijzonderheden aan toevoegen. Wij beiden werden ontslagen zonder kruisverhoor. Tot mijn groote voldoening kwam Swain, terwijl ik mijn verhaal deed, en ik kon niet nalaten een zegevierenden blik op Goldberger te werpen, maar deze bestudeerde eenige aantekeningen en deed alsof hij dien niet opmerkte. Zoodra ik de getuigenbank verliet, kwam Swain en ging naast mij zitten terwijl hij mij een brief gaf. Deze was geadresseerd aan Miss Vaughan. „Hij is van Mrs. Royce,” zei hij. „Zij is een bovenste beste! Zij is vast besloten dat Marjorie bij haar komt. Ze zegt als u haar niet meebrengt, dan gaat zij haar zelf halen. Weet u ook hoe zij vanmorgen is?” „Nee,” zei ik. „Ik heb Hinman nog niet gesproken. Maar hoe ben jij?” „O, ik ben weer in orde — mijn hoofd doet nog een beetje pijn, waar ik mij heb gestooten, maar overigens ben ik zoo lekker als kip.” „Dat kan men zien!” zei ik, en het deed mij genoegen, want ik wilde dat hij in de getuigenbank een goeden indruk zou maken. Ik wist van hoeveel gewicht het voorkomen soms was; en geen jury, dacht ik, zou gelooven dat deze jonkman met de heldere oogen en de frissche kleur de hand gehad kon hebben in een lagen moord. Toen werd Hinman's naam opgeroepen en een agent snelde naar het huis om hem te halen. Zij kwamen bijna dadelijk samen terug en Hinman nam in de getuigenbank plaats. Hij vertelde hoe hij door Godfrey was geroepen, en van de gebeurtenissen welke daarna gevolgd waren. Hij zei, dat de moord tegen middernacht was gepleegd, dat de dood het gevolg was van worging. Hij herkende het koord en den met bloed bevelkten zakdoek, zoodra de lijkschouwer ze hem liet zien. „Zal Miss Vaughan in staat zijn te getuigen?” vroeg Goldberger even voor de dokter heenging. „Tenzij het absoluut noodig is, geloof ik dat het beter zou zijn wanneer zij ervan werd vrijgesteld,” antwoordde Hinman. „Zij is nog zeer nerveus. De inspanning zou een ernstige instorting ten gevolge kunnen hebben.” „Wij zullen trachten het zonder haar te doen,” zei Goldberger. „Zoo noodig kan ik zelf haar verklaringen opnemen. Ligt zij in bed?” „Ja, ik houd haar zoo kalm mogelijk.” „Best, wij zullen haar niet storen,” zei Goldberger, en Freylinghuisen werd opgeroepen. Hij constateerde alleen de oorzaak van den dood, en verklaarde dat de lijkschouwing had bewezen dat de overledene gezond was geweest en geen organische gebreken had gehad. Toen werd het personeel geroepen, maar hun verklaringen waren onbelangrijk. Zij waren tegen tien uur naar bed gegaan en waren niet wakker geworden vóór de lijkschouwer zelf op de deur had

gebonsd. Zij hadden geen ongewone geluiden gehoord. Ja, zij hadden geslapen met gesloten deuren en de luiken voor de ramen, omdat dit de regel van het huis was. Ja, zelfs in het warmste weer; dat maakte geen verschil, daar elk hunner kamers van een ventilator was voorzien. Ondervraagd omtrent de levenswijze van de andere bewoners van het huis, hadden de Duitscher en zijn vrouw niet veel te vertellen. Zij waren langen tijd bij de familie; zij hadden op het huis gepast als hun meester op reis was; pas na diens terugkomst was het noodig geweest nog een dienstbode aan te nemen. Hun patroon was ongeveer een jaar thuis geweest en de Hindoes waren ongeveer een half jaar later hier gekomen. Ja, zij wisten dat hun meester een vreemden godsdienst bestudeerde, maar dat ging hun niet aan en zij hadden nooit iets verkeerd gezien. Hij had hen altijd goed behandeld; was soms wat vreemd en verstrooid; maar geen hunner zag hem dikwijls. Hij bemoeide zich nooit met huishoudelijke dingen, daar Miss Vaughan de bevelen gaf, die noodig waren. De man bracht het grootste deel van zijn tijd in den tuin door en de vrouw bleef in de keuken. Ze was ietwat geprikkeld door het feit dat een van de Hindoes — „de leelijke” — weigerde te eten wat zij kookte, maar erop aandrang zijn eigen eten gereed te maken. De werkmeid had haar verteld, dat er een slang was, maar die had zij nooit gezien. De Iersche werkmeid gaf wat uitgebreider inlichtingen. Mr. Vaughan noch de Yogi gebruikten eenig ontbijt; zij verlieten zelden hun kamers voor twaalf uur 's middags. De andere Hindoe maakte voor zichzelf de een of andere poespas op het fornuis gereed. Miss Vaughan ontbeet alleen om negen uur. Bij die gelegenheid was zij gewoon de huishoudelijke dingen te bespreken met het meisje, en na het ontbijt bezocht zij de keuken en deed de ronde door den tuin en het park. De rest van den dag werd doorgebracht met lezen, pianospelen, lichte huiselijke bezigheden of met wandelen in den tuin met haar vader. Ja, soms voegde de Yogi zich bij hen, en dan volgden er lange gesprekken. Na het middagmaal volgden er weer lange gesprekken in de bibliotheek, maar de meid had geen idee waar die over liepen. Zij hoorde nu en dan wel eens brokstukken, maar zij kon er geen kop of staart aan vinden. Uit de manier waarop zij zich kleedden en zoo, was zij tot de conclusie gekomen dat Mr. Vaughan en de Yogi beiden een beetje van Lotje getikt waren, maar heel onschuldig en onschadelijk. „En Miss Vaughan?” vroeg de lijkschouwer. „Miss Vaughan was niet gek,” zei het meisje snel, „volstrekt niet. Ze was alleen maar treurig en eenzaam — wie zou dat ook niet zijn! Zij ging nooit uit; in de vijf maanden dat ik hier ben, is ze nooit buiten het hek geweest, en de voordeur is nooit open geweest om gasten in te laten. De eenige menschen, die hier kwamen, waren de kruidenier en de melkboer en dergelijken, en die kwamen door het zijpoortje.” „Je zegt dat je hier vijf maanden bent?” „Ja, mijnheer”. „Hoe kwam je hier?” „Ik ben hierheen gestuurd door een verhuurkantoor. Miss Marjorie heeft mij aangenomen. Ik heb de Hindoes pas later gezien, anders was ik hier niet in betrekking gegaan. Daarna ben ik gebleven terwille van Miss Marjorie.” „Dacht je dat ze je noodig kon hebben?” „Ja. Terwijl haar vader als gek in huis rond liep en de Yogi naar haar keek met oogen als gloeiende kolen en een slang die overeind op haar staart ging staan, en een andere neger rondliep met niets aan dan een gebloemd servetje, dacht ik dat ze wel iemand noodig had om op haar te passen en ik zei: „Annie Crogan, jij bent het meisje, die dat zal doen!” Er weerklonk eenig gelach, en de potlooden der verslaggevers vlogen over het papier. Het was de eerste lichtstraal, die een prozaïsch, vervelend verslag verhelderde. „Waren de Hindoes op eenige wijze lastig?” vroeg de lijkschouwer. „O, neen, zij bemoeiden zich alleen met hun eigen zaken. Daarover heb ik niet te klagen.” „Hebt u ook wat van hun godsdienstige gebruiken gezien?” „Ik zou ze niet godsdienstig noemen — integendeel. Ik heb ze met hun armen zien zwaaien en buigen tegen de zon, en ik heb ze in het donker zien zitten staren naar een glazen bol met een lichtje erin, dat is zoowat alles. Na een poosje raakte ik eraan gewend en deed mijn werk zonder verder op ze te letten”. Er was weinig meer uit haar te krijgen en eindelijk kon zij heengaan. De verslaggevers gaapten. De jury schoof zenuwachtig heen en weer. Worthington Vaughan was dood; hij was geworgd — dat was duidelijk; maar geen enkele aanwijzing was nog ontvangen omtrent dengene, die hem geworgd had.

(Wordt vervolgd).

Foto A. T. Visser.

GEVEL VAN DE KANSELARIJ TE LEEUWARDEN.

DE KANSELARIJ TE LEEUWARDEN.

DE Kanselarij, een langgerekt gebouw, vroeger gelegen aan een smal grachtje, dat thans gedempt is, vertoont in hoofdvorm een Gothisch bouwwerk. De Renaissance is echter in vele onderdeelen merkbaar. Het plan is ontworpen door Bartholomeus Janszoon, die door koning Filips hierheen werd gezonden om van 1566 tot 1571 de uitvoering te leiden. Vermoedelijk heeft hij het plan gehad een grooter gebouw te stichten, en zou de trap met de toegangsdeur de middenpartij van den gevel vormen. Tijdens den opbouw is men hiervan al afgeweken. Het bouwwerk munt uit door zijn bijzonder fraaie verhoudingen en is rijk versierd. Merkwaardig zijn de op zandsteen, fijn gebeitelde kragsteenen rustende pilasters, welke boven de ramen door bogen verbonden zijn. Het gebouw rust geheel op overwelfde kelders en al het metsel- en steenhouwwerk munt uit door bijzondere kunstvaardigheid. Boven den tegenwoordigen ingang, die met de natuursteen stiep in 1621 is aangebracht, vindt men vóór het dakvlak den rijzigen topgevel. Op de balustrade van de stiep staan vier schildhoudende leeuwen, die de wapens bevatten van de vier kwartieren van Friesland — Oostergoo, Westergoo, de Zevenwouden en de Steden. Midden op het bordes tegen de balustrade is het gebeeldhouwde wapen der provincie geplaatst en daaronder het jaartal 1621. Op de trappen van den rijk versierden topgevel ziet men

een negental zandsteenbeelden, waarvan dat op den top Keizer Karel V voorstelt. Deze figuur is gekroond, draagt in de rechterhand den scepter en in de linker de rijksappel. Onder hem vindt men aan weerszijden op de trappen vrouwefiguren, voorstellende de gerechtigheid, de zedewet en het geloof aan God, de hoop, de liefde, de wijsheid, 't voorzichtig beleid, de standvastigheid, de schenker van den eerewijn en de vrouw met den hoorn des overvloeds als symbool van de welvaart. Vroeger bevatte het gebouw verschillende vertrekken ten dienste van de rechtspraak. Aan de rechterzijde van het gebouw, direct achter de toegangsdeur, lag de vierschaar — vandaar kwam men door een fraaie poort in de gang met de trap naar boven. Aan deze gang en op de verdieping vond men de vergaderzalen voor de rechtsprekende heeren en de bewaarplaats voor de archieven. In „De tegenwoordige Staat van Friesland” deel II komt eene nauwkeurige beschrijving van de toenmalige in-deeling en van de meubilering der vertrekken voor. Van 1571 tot 1811 bleef het Hof in dit gebouw gehuisvest, en daarna werd het in gebruik genomen als militair hospitaal. Van 1814 tot 1824 deed het dienst als kazerne, terwijl het in dat jaar geheel werd uitgebroken en de gevels werden gewijzigd om het dienst te laten doen als huis van bewaring. In den loop der tijden had het gebouw door de veranderde bestemming veel van zijn oorspronkelijkheid en van de vroegere

schoonheid verloren. In 1892 werd het gebouw bestemd tot bewaarplaats van de historische archieven. Men besloot toen het te restaureeren; dit geschiedde onder leiding van den heer J. van Lokhorst. Veel schoons is weer te voorschijn gebracht en we hebben het gebouw in een veel beteren toestand, teruggekregen. In verband met het huidig wetenschappelijk onderzoek naar den vroegeren toestand kunnen we echter niet de juistheid van de restauratie in alle onderdeelen aanvaarden. ☒ Van binnen vindt men nog de oude eikenhouten hoofdtrap met zijn fraai gemetseld netgewelf waarin het Gothisch karakter nog duidelijk uitkomt; men zie de afb. op blz. 402. De geelgrijze natuursteenen sluit- en draagsteenen, en de fraai getorste zandsteenen binnenboom geven een fijn gevoeld contrast met de helderroode baksteenen gewelfvelden, terwijl de uitvoering de kunstvaardige hand van den toenmaligen metselaar verraadt. ☒ Bij deze restauratie is ook het oude opschrift boven de toegangsdeur weer aangebracht; dit was, uitgezonderd het jaartal en den datum, verwijderd. ☒ Het Latijnsche opschrift luidt vertaald: „In het jaar des Heeren 1571 den 7 November onder „de regeering van den Goddelijken Philippus, Katholiek „Koning van Spanje, Heer van Friesland, en Karel van „Brimen, Graaf van Megen, namens gemelden Koning stad- „houder van Friesland, hebben Igram van Achelen, voor- „zitter, Jacob Roussel, Watze van Ockinga, Adriaan Vast- „aerts, Antonius Lopez del Vaille, Boudewijn van Loo, „voorheen rentmeester, Idsert van Sickinga, Pieter van „Fritema, Fokke Rommarts, Jan Charles, procureur des „Konings, Julius van Dekema, Hieronimus van Hania en „Hector Hania en Hector van Aytta, Raden, nadat zij „onder vrome wenschen en met eensgezinde gemoederen dit „heilig Huis des Rechts, welks eerste bouwning „is begonnen door toedoen en zorg van „Carel van der Nitzen, weleer voorzitter, „na het bijwonen eener plechtige godsdienst- „oefening waren ingetreden, om voor de eerste „maal recht te spreken, gezamenlijk met Pieter „van Emskerk, Griffier, dezen gedenksteen hier „doen stellen ter eeuwige gedachtenisse.”

G. V.

Het dier in het werk van Leconte de Lisle.

IN de bundels „Poèmes Barbares” en „Poèmes Tragiques” van Leconte de Lisle is een „tragédie animale” vervat; een geweldig dierenepos speelt zich af in die als staalgeharte woordsmeedkunst. Het dier trok den dichter aan, omdat het onbewust is, een uiting der natuur, niet door zich zelf afgesneden van de natuur, zooals de mensch, en omdat het dier zonder moraal is, teugelloos instinctenwezen, dat niet door overtuigingen gehinderd wordt in den loop zijner hartstochten. — Dit alles gold voor den denker Leconte de Lisle. — De kunstenaar leefde mee in de schoonheid der dier-vormen, hun belangwekkende nuancering, hun lokkende kleuren, de gratie hunner bewegingen. ☒ Slechts zelden ziet Leconte de Lisle het dier als een afzonderlijkheid. Als schilder houdt hij van wijde landschappen, waarmede het dier samenhangt, waar het dier zijn typisch stempel op drukt. Hij laat het dier er leven den ingehouden rust van zijn bestaan, of soms laat hij den dierenhartstocht uitslaan en wreede drama's zingt ons dan de dichter, drama's heel vreemd, die plaats vinden, ver van ons weg, waar de natuur alleen is met zich zelf, op oneindige vlakten, of tusschen de tegen elkaar gekropen gewassen van dichte wouden. ☒ Poëzie stijgt op uit die gedichten — ernstig en ver als herinnering, met plotseling roode horizonten. Poëzie, die je verlamt, je blik doet verstarren als schouwend op een idée fixe. Dat komt, omdat ons die wereld zoo ver is, en toch zien wij er alles van, lijn voor lijn, kleur voor kleur, handeling

voor handeling. — Daar zijn wij op de pampa. Tusschen de witte nevels wringt zich er het maanlicht, en laat de ruwe ruggen der caïmans, die daar liggen, glanzen. Sommigen liggen met den bek open, om de lucht erin te doen stroomen, als water in een baai, anderen, oude boomstammen gelijk, klappen met de ijzersterke kaken. — Rust overal. Neen! Daar tusschen de boomen leeft wat:

„Dans l'acajou fourchu, lové comme un reptile
C'est l'heure où, l'oeil mi-clos et le mufle en avant
Le chasseur au beau poil flaire une odeur subtile,
Un parfum de chair vive égaré dans le vent.

Het is een jaguar. Wij zien het rekken van zijn pooten, het golven van zijn staart, het stuven van zijn lendenen. Verplaatst zijn wij in een geheel andere wereld. Maar vaag is er niets. Wij hebben een geheel-indruk, maar die voor ons ontleed wordt tot in de kleinste deelen om dan plots weer ineengeschroefd te worden en als geheel-indruk in ons achter blijft. ☒ Zelden is het het kalme, zachte gebeuren in de onmetelijkheid der natuur, dat Leconte de Lisle aantrekt. Het bloedige, het woeste, de tragiek der onbarmhartigheid, de honger, die dier tegen dier opjaagt, klauwen in borsten geslagen, tanden, die strotten doorknagen, wilde rennen, eenzame moordpartijen, dat alles bezingt ons de dichter. Vandaar dat onze dichtbundel van de Lisle, wild en exotisch, steeds bebloed is; het krijgslied van de natuur gevolgd door het klaaglied van den mensch, die leerde kennen de waarde van vergoten bloed... Het zijn ook de groote dieren, die Leconte de Lisle beschrijft, groote zoogdieren en roofvogels... Merkwaardig, dat er geen gedichten van hem zijn, gewijd aan gazellen, herten, tapirs... Van de vogels zijn het

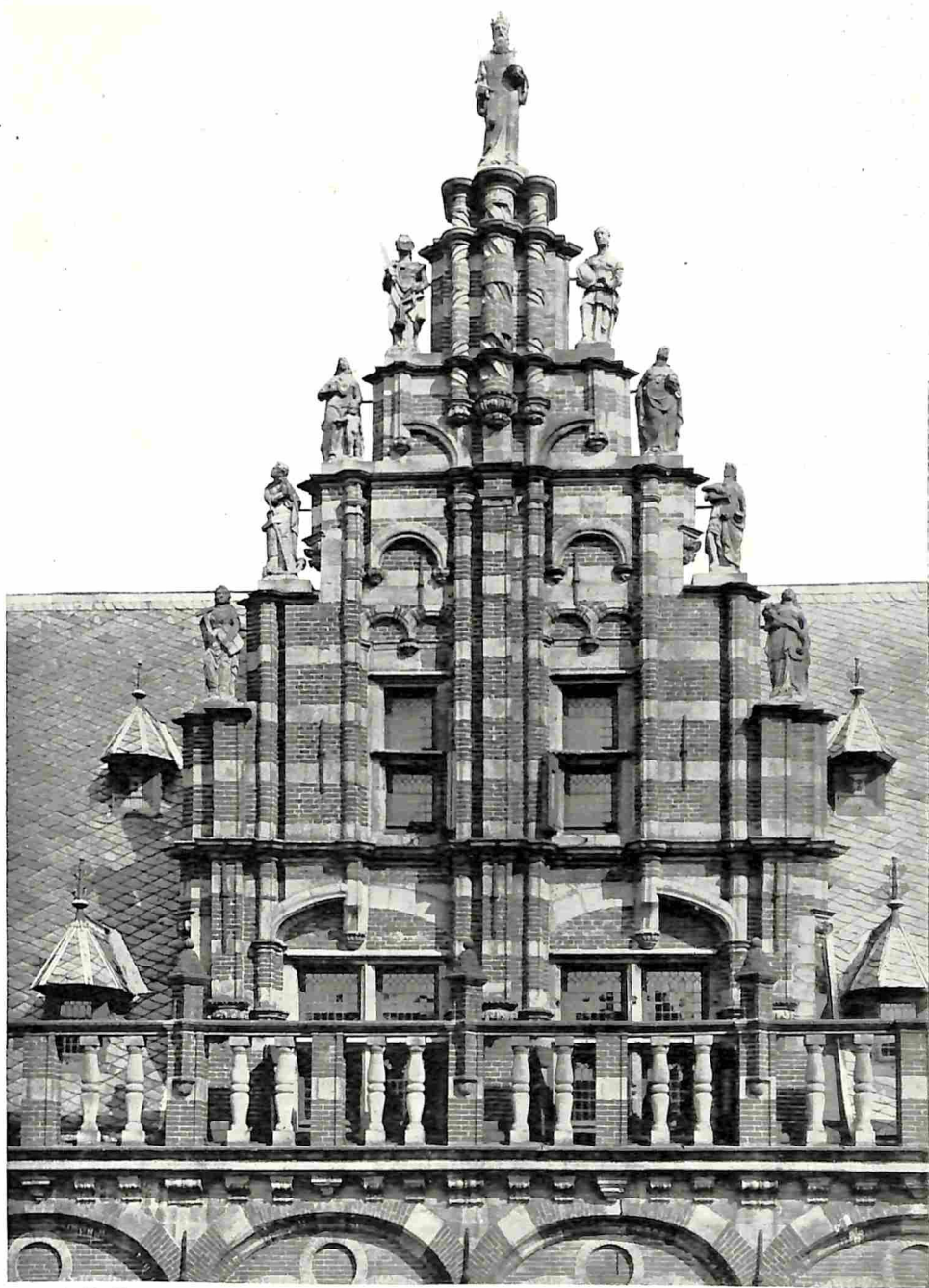

Foto A. T. Visser.

GEVELTOP VAN DE KANSELARIJ TE LEEUWARDEN.

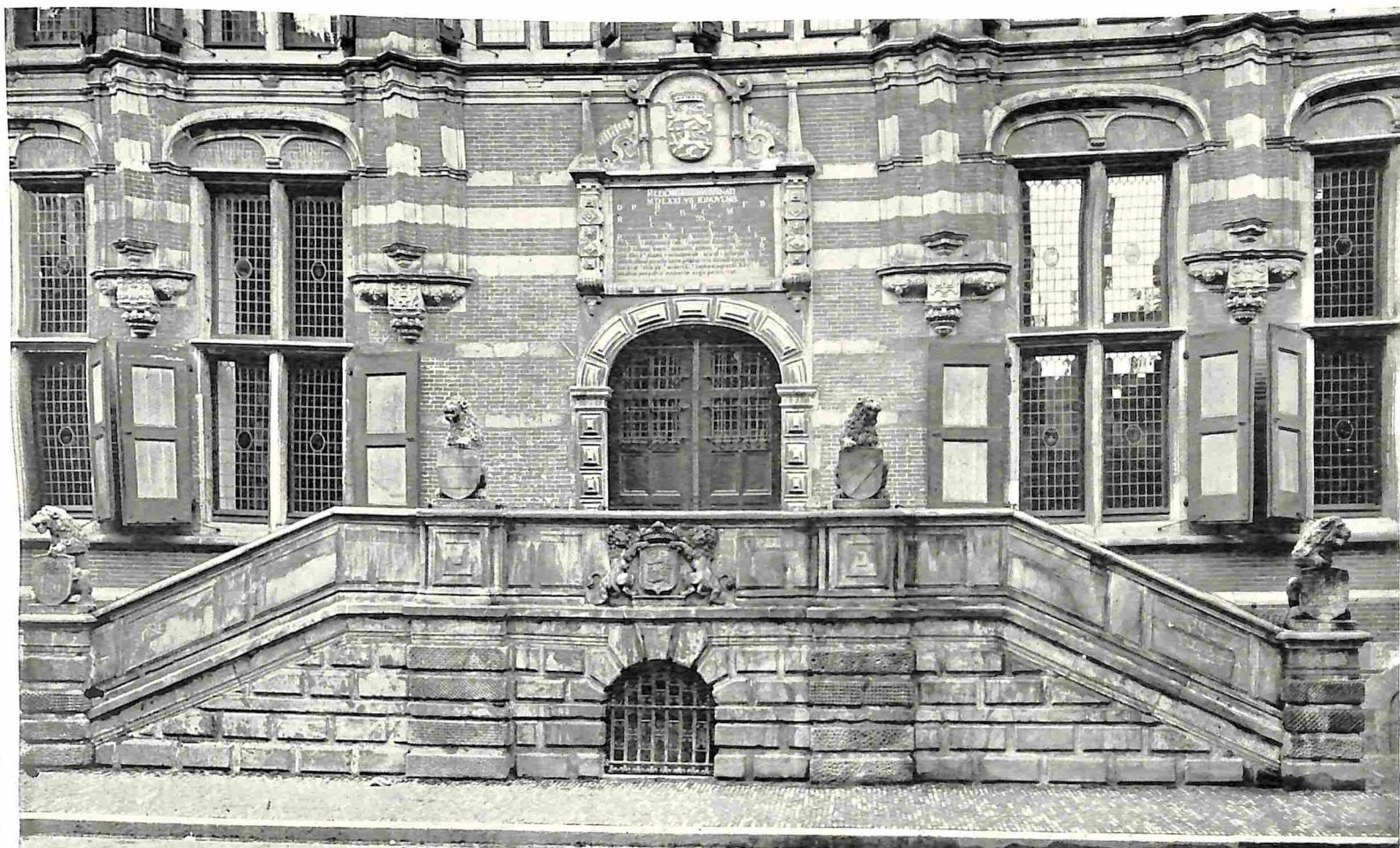

Foto A. T. Visser.

TRAP MET HOOFDINGANG VAN DE KANSELARIJ TE LEEUWARDEN.

van hen: „Et d'instant en instant, leur rumeur qui s'efface dans la nuit et la mort, enfonce ses bruits sourds”. ☞ In een nieuw gedicht echter, „le rêve du jaguar”, vertelt de dichter ons van de terugkomst van het zatte dier. Gloeiend heet ligt het woud en de groote kat heeft dorst; zwaar en onrustig tevens, schurkt het het lijf tegen de boomen. Rauw en kort hort zijn adem, die de hagedissen doet opschrikken: „Trouble les grands lézards, chauds des feux de midi, dont la fuite étincelle à travers l'herbe rousse”. — De dichter verwerkelijkt het onmogelijke — in woorden concreet weer te geven het glippen van hagedissen door het gras. Maar de jaguar, vermoeid, laat zich neervallen. Hij is verzadigd. Nu is het dramatisch dier gestorven en de kat openbaart zich. De globe der dierlijke instincten is gedraaid. „D'un large coup de langue il se lustre la patte; il cligne ses yeux d'or hébétés de sommeil.” ☞ Één gedicht is aan andere zoogdieren dan roofdieren gewijd: „Les taureaux”. Het is weer een schilderij. Wij zijn in de Savannah. Het loopt tegen den avond. De stieren, glanzend van haar, met hooge horens, een hol en bloederig oog, vette bochels, puilend uit de sterke pezen, grazen het zoute gras. Twee negers bewaken ze, neergehurkt, en rooken lange, zwarte pijpen. En als de avond nadert roept de oudste stier zijn bende bijeen: „Une bave d'argent aux deux coins de la bouche, tend son mufle camus et beugle sur les flots.” ☞ En te midden van die geweldige machten, waarvan de Lisle de zanger is, vind ik een klein juweel. De kleinste der vogels, de kolibri, is het, als per vergissing hier verdwaald. „Le colibri”. Het is een sonnet, de teerste onder de dichtvormen. Het smaragden vogeltje vliegt uit; een metaphoor gelijk, tuimelt het vanuit den hemel en drinkt daar uit den rozenkelk zooveel liefde, dat het sterft, zonder te weten of het den kelk geheel geledigd heeft. ☞ En verlaten staan daar als tweede tercet van dit sonnet, heel onverwacht en ontroerend, drie regels van lyriek:

„Sur ta lèvre pure, ô ma bien aimée
Telle aussi mon âme eût voulu mourir
Du premier baiser qui l'a parfumée !

III.

HET DIER IN DE „POÈMES TRAGIQUES”.

☞ Deze gedichten verschenen in 1884, dus 22 jaren na de „Poèmes barbares”. ☞ Leconte de Lisle's genie heeft in de „Tragiques” geen andere wending genomen, maar volgt den grooten weg, dien hij vanaf zijn dichtersdebuut ingesla-

gen had. Zoo deze dichter een ongewoon groote geleerdheid bezit, en een groote diepte, daar waar hij denkt, het terrein waarop hij zijn gedachten laat weiden, is klein. Hij is sterk, diep, doch niet genuanceerd. ☞ Dit komt ook uit in de diergedichten der „Poèmes tragiques”. Weer is het de wildheid der dieren die hem aantrekt. Weer is het hun alleenheid, die hem de grootheid van het stoisch ideaal bevestigt. Weer is het hun noodzakelijke wreedheid, hun over de aarde jagende vernietigingsdrift, die hem het onontwijkbare der „struggle for life” bewijst en hem de vloek doet inzien van een leven, waarin een onbekende oerkracht de organismen, gelijk tot vernieling begeerige vijanden, tegen elkaar ophitst. ☞ De volgende diergedichten komen in dezen bundel voor: „La chasse de l'Aigle” — „L'incantation du loup” — „Sacra fames” — „L'Albatros” — „L'Aboma”. — ☞ „La chasse de l'aigle” mag naast „Les Eléphants” het meest beroemde gedicht van Leconte de Lisle genoemd worden. Als wijsgeerige basis kan ook hier weer gelden, dat moord voor sommige dieren noodzakelijk is om in het leven te blijven. De arendsjongen hebben honger, de arend vliegt uit, zweeft hoog in de lucht, doch gazel, noch damhert valt te bespeuren. Wel zwerft daar in de diepte tusschen het gras een kudde wilde paarden, die geleid wordt door een grooten hengst. — En als de arend dan geen klein wild ziet, dan stort hij zich „comme un sinistre rêve” op den paardennek, waarin zijn ijzeren nagels gaten boren en slaat zijn snavelhaak het paard in het oog. Een woeste doodenrit volgt. Hoogop steigert de hengst, zijn pooten slaan stuiptrekkend de lucht en hij vlucht „comme empanaché de la bête vorace”. En terwijl, buik tegen aarde, het paard wegrent, scheurt hem de arend de lappen rauw vleesch uit 't lijf; eindelijk slaat het paard dood tegen den grond. De sombere arend, met een lap bloedend vleesch in den bek, keert terug naar 't nest, waar zijn jongen gevoed zullen worden. — ☞ „L'incantation du loup” doet denken aan Vigny's „la mort du loup”. Het roept het beeld op van een machtigen wolf, die op een kouden nacht, 't is in den Harz, star naar de maan kijkt, die den grond verlicht, waar, vermoord door menschen, de wolvin met haar jongen in hun bloed liggen. Hij is alleen en „la haine, dans ses entrailles, brûle et gronde”, terwijl hij de zielen aanroept der wolven, die vroeger alleen heerschten over het gebergte. Eenigszins te menschelijk is hier het dier voorgesteld, een euvel waaraan deze dichter in het algemeen geheel niet lijdt. ☞ „Sacra fames” — De zang van de haai! De afgrond van den hemel en die

der zee. Beiden zijn één. Hier leeft de haai, het enkelvoudig dier: „il ne sait que la chair qu'on broie et qu'on dépèce". — En die haai is niet anders dan wij menschen. — „Va, monstre ! tu n'est pas autre que nous ne sommes, plus hideux, plus féroce, ou plus désespéré." Morgen zal hij den mensch vermoorden, maar morgen ook zal de mensch hem vermoorden. „La faim sacrée est un long meurtre légitime. — Devant ta face, ô Mort, tous deux (mensch en haai) sont innocents." — ☞ De dichter ziet hier den honger als stommen heerscher over al wat leeft, en waar dit zoo is, wie kan dan nog veroordeelen ! Wat troosteloos is deze berusting ! In rouw is deze vergeving die aan allen geschonken wordt. Maar het was ook de zwarte vlakke van een booze zee, waaruit deze waarheid voor den dichter klonk. ☞ „L'albatros". — De albatros is weer de sterke, de onbeweeglijke, die niet door den woesten strijd, die wind en golven en land met elkaar voeren, gedeerd wordt, maar „vient, passe et disparaît majestueusement". Het wreede spel van water en wind vindt zijn klank en zijn rhytme terug in de aanvangsregelen van dit gedicht, dat een meesterwerkje is. — „L'aboma", het slangengedicht, ik zal er niet meer over spreken. ☞ Meestal is De Lisle de schilder in woorden der dierlijke schoonheid, en zijn persoonlijkheid openbaart zich slechts in de keus der tafereelen, die hij aan de dierenwereld ontleent, terwijl hij soms een gedachte eraan toevoegt, die bij hem, den mensch, opgekomen is, bij het aanschouwen daarvan. Slechts zelden dient het dier hem als symbool, om aan een van te voren reeds bedachte idee, vorm te geven. „La mort du lion" uit de „Poèmes barbares" kan als zoodanig gelden. ☞ Men zou kunnen beweren, dat een gedicht van De Lisle meer aan een schoon schilderij, ontleend aan het dierenbestaan, dan aan de natuur zelf doet denken; dit komt voort uit het feit, dat De Lisle een zoo gewetensvolle nauwkeurigheid betracht in de beschrijving van zijn dieren, dat het vervaagde en het vluchtige, dat toch een der aspecten van de natuur is, in De Lisle's gedichten niet te speuren valt; soms zijn zijn dieren dan ook scherp omlijnd en gestileerd als standbeelden. . . . Wat ik hier zeg, mag zeker niet opgevat worden, als ware de dichter niet in staat het schichtige, luchtige, weer te geven. Tallooze voorbeelden waren hiertegen aan te voeren. De continüe beweging is iets dat door De Lisle niet met die intensiteit, als Verhaeren b.v. het kan, wordt weergegeven. Daarvoor is zijn rijk rijm, zijn

DE ZICH OPRICHTENDE PLANT.
BLOEIENDE LUPINE-TAKKEN.

stoere, geordende versmaat, te beslist, te regelmatig. De vlucht van aangevallen dieren bereikt ons meer door de juistheid der woordkeus dan door den klank der woorden en het rhytme der verzen. . . . Het zou aardig zijn na te gaan, door bestudeering der methaphoren die deze man in zijn gedichten aanwendt, hoezeer de Lisle door kleuren, vormen en gebeuren uit de fauna beheerscht wordt. ☞ Naast La Fontaine, die weer zoo geheel anders, meer aquarellisch, met zachte tinten, de dieren schilderde, vooral die van zijn Westerland, zijn vaderland, is Leconte de Lisle wel Frankrijk's grootste dierendichter; hij bezong in Frankrijk's taal de fauna der geheele wereld, die van wouden en vlakten, van poolgebied en tropen.

SIEGFRIED VAN PRAAG.

De zich oprichtende plant.

☞ Wanneer men voor de vraag gesteld wordt, wat wel het meest typeerende verschil is tusschen planten en dieren, dan schijnt dat al zeer gemakkelijk. En menigeen zal dan ook onmiddellijk zeggen, dat het dier zich kenmerkt door vrije en sterke beweging, en dat het plantaardig leven meer staat in het teeken der passiviteit. Nu mag dit voor een oppervlakkig waarnemer zoo zijn, bij een enigszins nauwkeurig onderzoek komt dit verschil in activiteit steeds meer op den achtergrond en vervaagt ten slotte geheel. Want wat zoo sprekend optreedt als men b.v. eik en leeuw tegenover elkaar stelt, wordt steeds minder duidelijk bij lagere vormen. De oude zeevaarders spraken van den schitterend gekleurden plantengroei op den ondiepen bodem van tropische zeeën, maar we weten nu, dat die „flora" vooral wordt gevormd door millioenen koraaldieren, die zich weliswaar bewegen, maar dan toch aan een vaste plaats zijn gebonden. ☞ Wie beweging wil zien bij de stille plant, hij moet geduld hebben. Maar dan ziet hij ook, hoe de zonnedauw onzer heidevelden en moerassen zijn vangarmen over de insecten heensluit, die op de kleverige bladeren terechtkwamen. Of hoe een paddestoel in vrij korten tijd den geheelen hoed omhoog tilt, soms bezwaard met zand en kleine steentjes. ☞ Alle planten vertoonen actie ! Direct al bij de ontkieming dringen de worteltjes de bodemfragmenten uit elkaar en presteeren daarbij heel wat arbeid. Wie zich den tijd maar wat verkort kan denken, ziet de bloemen zich openen en weer sluiten, en hij bemerkt het gaan slapen en weer ontwaken van de bladeren onzer doodgewone stokboonen. ☞ Ook de lupine onzer afbeeldingen vertoont een eigenaardige beweging. Het is niet de welbekende gele lupine, die op de schrale zandgronden heele velden geel kan kleuren, maar de veelbladige sierlupine, die als vaste plant elk jaar op dezelfde plek te

DE ZICH OPRICHTENDE PLANT.
DEZELFDE LUPINE-TAKKEN NA TWAALF UREN.

voorschijn komt. De natuurlijke groei der bloeiende takken is zoo, dat de trossen kaarsrecht staan, zooals de middelste op onze eerste afbeelding. De andere zijn zoo geplaatst, dat zesteeds grotere hoeken met de loodlijn maken. De tweede afbeelding, die twaalf uren later is genomen, laat ons duidelijk zien, hoe zich alle takken hebben verplaatst. De middelste is iets langer geworden en alle schuingeplaatste planten hebben zich energiek opgericht. Wanneer bij slagregens en wind zulke planten tegen den grond geslagen worden, zouden de bladeren in het halfdonker niet functioneeren en de bloemen zouden verstoken zijn van het zoo gewenschte insectenbezoek voor de vruchtzetting. Maar de lijdelijke plant biedt het hoofd aan de moeilijkheden, en door sterken groei aan de onderzijde richt ze zich in korten tijd weer op, om bloemen en bladeren weer het licht tegemoet te voeren. Ze staat gewoon weer op, evenals een gestruikeld dier. A. M.

HET HUIS HONSELERSDIJK

MEVROUW Bosboom-Toussaint heeft door haar boek: „Het Huis Honselersdijk”, waarin zij deze vroegere bezitting der Oranjes als plaats van handeling voor haar roman koos, de herinnering aan dit buitenverblijf doen voortleven. Van het kasteel zooals het in die dagen was, is niets meer overgebleven; slechts is daar, waar de weg van Poeldijk naar Naaldwijk te Honselersdijk een scherpe bocht maakt, het oude poortgebouw nog over. De straatweg voert vóórlangs; gaat men van den Haag met de stoomtram naar Honselersdijk dan heeft men vlak bij het station gelegenheid dit gebouw, met zijn verschillende kleine woninkjes aan de achterzijde te zien. Het is moeilijk zich in te denken dat waar nu tuinen zijn met kassen waarin de fijne Westlandsche vruchten en de vroege groenten gekweekt worden, in vroeger eeuwen een vorsten-verblijf stond. Niets van de vorstelijke pracht is meer over. Lang reeds vóór den tijd waarin de roman van mevrouw Bosboom-Toussaint speelt, moeten we den oorsprong van het Huis Honselersdijk zoeken. Honselersdijk is een zeer oud plaatsje.

In een schriftuur van omstreeks 960 wordt gesproken van een kerk te Holtsole; het blijkt duidelijk dat daarmee Honselersdijk of Hontholredijk, zooals het vroeger heette, bedoeld is. Verschillende adellijke personen hadden in deze streek bezittingen, en nu is het bekend dat den 6en April 1257 Hendrik van Voorne de „Bona de Hontsele” beleende aan Hugo van Naaldwijk. Wanneer dit kasteel is gebouwd is niet bekend, het eerste komt er een afbeelding van voor, zeer primitief, in het kaartboek van het St. Catharijne-gasthuis te Leiden, door Jan Pieter Dou, welke tekening uit 1609 dagteekent. Op deze kaart vertoont het zich als een groot vierkant gebouw met twee hoektorens. Dit „Slot te Naeltwijk” dat eerst later Huis Hontholredijk werd genoemd, bleef tot het begin der zestiende eeuw in het bezit van het geslacht Naaldwijk. De laatste mannelijke bezitter er van was Hendrik IV van Naaldwijk. Zijn eenige dochter Wilhelmina huwde met Jan, burggraaf van Montfoort. Zij werd na het overlijden van haren vader in 1496 met diens bezittingen beleend, die zij wederom bij testament vermaakte aan haar echtgenoot. In het jaar, waarin Wilhelmina stierf, beleende Jan van Montfoort deze goederen aan zijn oudste dochter Machteld van Montfoort,

die dat jaar, 1506, huwde met Robert van der Mark, Heer van Aremborg. Verschillende generaties van het geslacht Aremborg verkregen achtereenvolgens Het Huis Hontholredijk. Graaf van Aremborg, stadhouder van Friesland, was in den slag bij Heiligerlee tegen graaf Lodewijk van Nassau gesneuveld, ook zijn zoon, Karel, graaf van Aremborg, prins van Rebecque, vrijheer van Naaldwijk enz. enz. stierf in dienst van den Spanjaard. Dat hij de Spaansche zijde had gekozen had ten gevolge dat bij resolutie van 5 Mei 1583 de Staten van Holland zijn goederen confisqueerden. Reeds dat zelfde jaar 1583 maakten de Staten van Holland gebruik van Het Huis Hontholredijk. Gebhard Truchsess, Aartsbisschop van Keulen, was nadat hij openlijk had verklaard te zijn overgegaan tot de Evangelische kerk en daarna gehuwd was, wat hem zwaar werd aangerekend, op de vlucht gedreven en begaf zich toen naar Prins Willem. De Staten wezen hem het huis Hontholredijk als verblijf aan. Hij bleef daar den winter niet over, daar hem, op zijn verzoek, toegestaan werd den 6en December 1584 in Delft zijn intrek te nemen. Volgende zomers keerde hij echter naar het Huis Hontholredijk terug en bleef er den winter van 1587 ook over. In 1589 vertrok Gebhard Truchsess naar Duitschland. Nog datzelfde jaar boden de Staten prins Maurits het gebruik van het landgoed aan. In 1609 kwam dit weer aan het geslacht Aremborg door de artikelen der Trêves, waarin bepaald werd dat ieder wiens goederen tijdens den oorlog waren aangeslagen of verbeurd verklaard, deze terug moest ontvangen, zelfs al waren ze reeds in andere handen overgegaan. Prins Karel van Aremborg deed het Huis Honselersdijk echter reeds in 1612 over aan Frederik Hendrik. Nu was het in goede handen. Veel heeft Frederik Hendrik gedaan voor het behoud van de oude bezittingen en terwijl hij ook nieuwe gebouwen stichtte, waarvan hij niet alleen het uiterlijk doch vooral ook het interieur zeer liet verzorgen, had het Huis Honselersdijk zijne speciale belangstelling. Deze nieuwe aanwinst was in den loop der tijden er niet op vooruit gegaan en Frederik Hendrik, royaal als hij gewoon was te zijn, liet het Huis Honselersdijk afbreken om er een schitterend lustverblijf voor in de plaats te zetten. Dit moet ge-

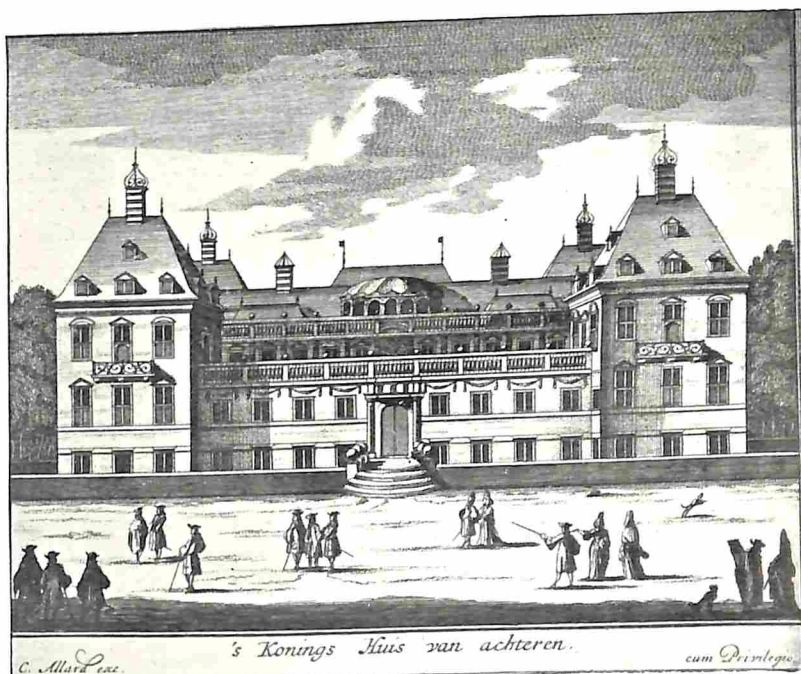
beurd zijn na 1620. Eerst in 1626 was het hoofdgebouw voltooid; toen kwamen de paviljoens aan de beurt. Volgens het bestek moest het gebouw zooveel mogelijk op de grondslagen van het vroegere opgetrokken worden. Het materiaal dat er aan verwerkt werd was van de beste kwaliteiten, aan het interieur werd een zeer groote zorg besteed. Van heinde en ver waren schilders, beeldsnijders, schrijnwerkers, steenhouwers en „Goudeleermakers” uitgenoodigd aan het werk te helpen. Bekende architecten hadden de leiding, Jacques de Vallée van 1634 tot 1637, Jacob van Campen van 1637 af en Pieter Post na 1646. De kunstlievende Frederik Hendrik legde een uitgebreide kunstcollectie aan in het Huis Honselersdijk. o.a. kocht hij van Rembrandt een tweetal schilderijen: de begraeffenisse en de verrijsenisse van Onzen Heer Christus. Aan den tuin werd eveneens veel aandacht besteed, zooals vooral de reproductie van een oude prent op blz. 407 toont. Hoewel Frederik Hendrik door aankoop van omliggende landen zijn bezitting telkens had uitgebreid, zoodat deze een groote uitgestrektheid besloeg, wil ik me beperken tot den eigenlijken tuin die direct bij het kasteel behoorde en die omsloten was door de slotgracht; de plaat van Balthazar Florisz. van Berckerode geeft daarvan zoo'n aardig overzicht.

Foto Visser van Weeren.

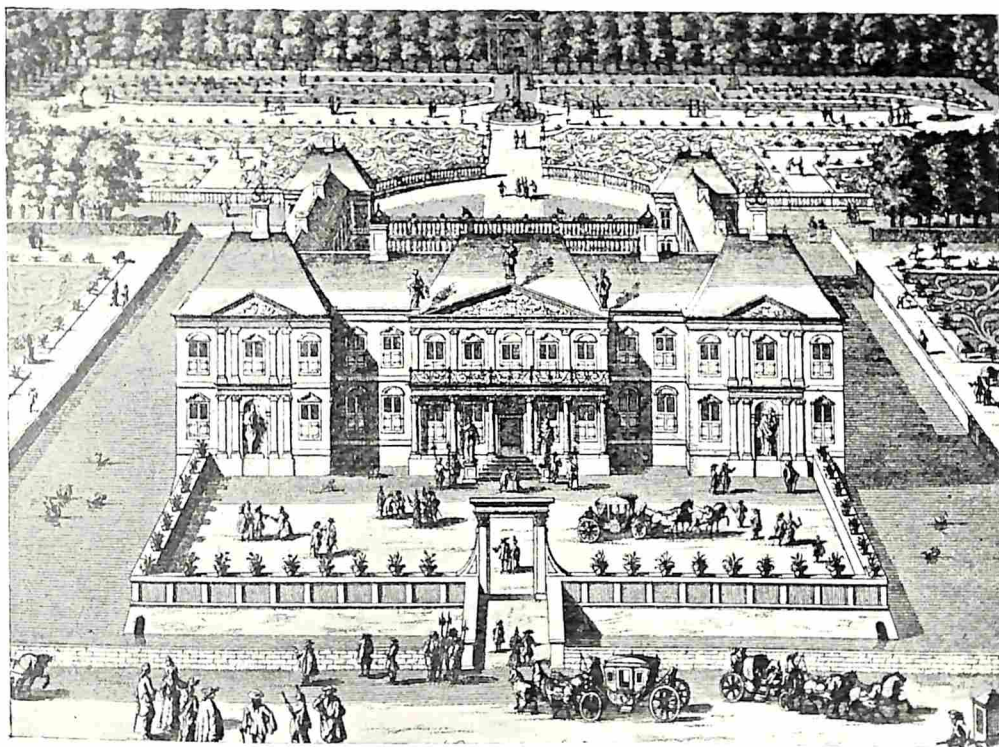
HET HUIS HONSELERSDIJK.
POORT VAN HET NOG BESTAANDE POORTGEBOUW.

Het kleine schetsje in den rechter bovenhoek van de tekening geeft deligging van het slot met den tuin weer ten opzichte van de er bij behorende terreinen, het in vierkante vakken verdeelde bosch. ✎ Frederik Hendrik liet den tuin aanleggen door een Fransch tuinarchitect, André Mollet, zoon van Claude Mollet, die de plannen had gemaakt voor de tuinen te St. Germain, van de Tuilerieën en die te Fontainebleau. Claude's tuinaanleg was volgens den Italiaanschen stijl; zijn zoon die den tuin van het Huis Honselersdijk aanlegde, volgde het voetspoor van zijn vader en ontwierp den tuin als ware het een tapijt-patroon, zooals men duidelijk op de afbeelding zien kan; in het vak ter linkerzijde van het slot wist hij zelfs den Nederlandschen Leeuw aan te brengen. Het is aardig te zien hoe die twee voorste vakken beschreven worden in de Thesauriers rekening van 1633: Een (Parterre) van zooden ende palm met wit, rood ende swarten (steentjes) ende het ander geheel van palm, seer aardich gemaect." ✎ De streng doorgevoerde symmetrie van het geheele ontwerp, ook van de achter het gebouw gelegen vakken, valt op de tekening zeer juist te zien. De beide achterste afdeelingen waren met vruchtboomen voorzien, en al die vakjes daarin hadden muren, voor leiboomen, als afsluiting. De moestuin lag achter de stalgebouwen en is aan de onderzijde van de tekening juist nog even zichtbaar. Hier ziet men ook duidelijk de poort waarvan we op bladz. 405 een afbeelding gaven zooals die heden ten dage nog is; deze foto is genomen van de binnenplaats af. ✎ Nadat de stadhouder zijn bezitting reeds ter beschikking had gesteld van Frederik V, keurvorst van de Palts, zou weldra Maria de Medicis er gast zijn; daarvoor moest alles in orde wezen. Zooals men weet heeft Mevrouw Bosboom-Toussaint juist in den tijd dat deze daar vertoefde haar roman laten spelen. Nog maar steeds ging Frederik Hendrik door met het bouwen en verbouwen van het Huis Honselersdijk. We zijn nu in den tijd gekomen, waarin Pieter Post met de leiding der werkzaamheden werd belast; Honselersdijk was toen het lustoord bij uitnemendheid. Toen Koningin Henriette van Engeland haar dochter Maria vergezelde naar ons land, waar Maria met Willem II huwde, bezochten ook deze het Huis Honselersdijk. Willem II was echter niet dikwijls te Honselersdijk, hem was Dieren een geliefkoosder verblijfplaats. Willem III evenwel, nadat hij gehuwd was met Maria II van Engeland, vatte een groote belangstelling op voor het Huis Honselersdijk. ✎ Frederik Hendrik had zelf reeds den tuinaanleg wat laten veranderen; onder Willem III vonden weer nieuwe wijzigingen plaats, ook werd het kasteel telkens nog verbouwd, nadat Frederik Hendrik zelf al ingrijpende veranderingen had laten aanbrengen, o.a. de hoektorens had laten vervangen door paviljoens naar het voorbeeld van het kasteel van Versailles van Lodewijk XIII. ✎ De kunstverzameling werd onder Willem III nog steeds uitgebreid. Alles werd zoo goed mogelijk verzorgd en modern

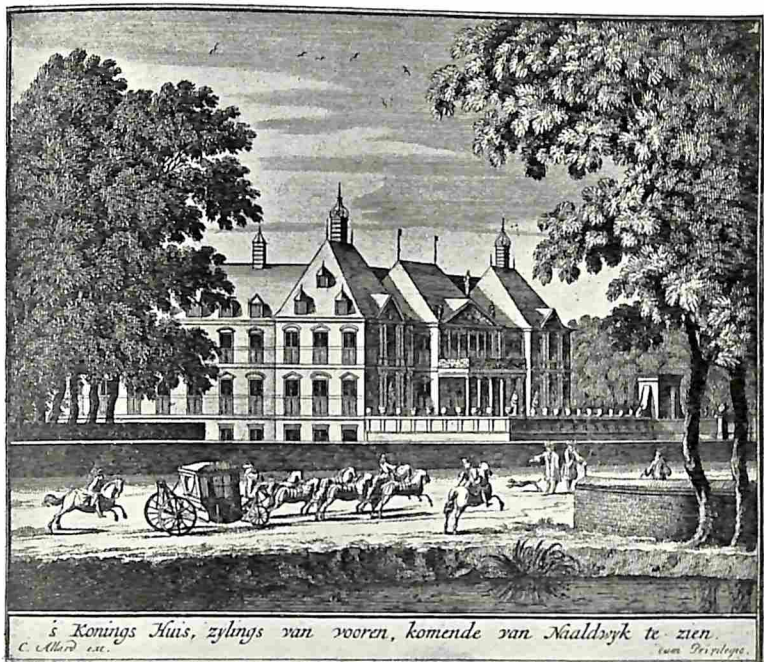

ACHTERGEVEL VAN HET HUIS HONSELERSDIJK.

ingericht; de afbeeldingen van het kasteel op deze bladzijden van de vóorzijde, achterzijde en van ter zijde, zijn uit dien tijd. ✎ Na het overlijden van Willem III kwam het Huis Honselersdijk in het bezit van Frederik I, koning van Pruisen, die als kleinzoon van Frederik Hendrik, hoewel het testament van Willem III anders bepaalde, recht op het Huis Honselersdijk meende te hebben. Na zijn dood in 1713 verkreeg het diens zoon, Frederik Willem. Deze liet het bewonen door zijn geheimraad en extra-ordinaris-envoyé, Daniel Meinertzhagen. Vervolgens hebben verschillende geheimraden daar hun intrek genomen, althans voor de zomermaanden. Vermoedelijk zal in 1743 Voltaire, toen hij logeerde bij Podewls, met dezen eenige maanden in het Huis Honselersdijk hebben doorgebracht. ✎ In 1754 kwam het goed weer in Hollandsche handen doordat Frederik de Grootte er afstand van deed ten behoeve van Willem V en diens erfgenamen, zoowel in mannelijke als in vrouwelijke linie. Het kasteel was den laatsten tijd zeer verwaarloosd en werd door toedoen van Anna van Hannover, de weduwe van Willem IV, in haar functie als „Gouvernante” gerestaureerd, nadat zij eerst, in verband met de hooge kosten, van plan was geweest, na een onderzoek, het te laten afbreken. Tusschen de jaren 1760 en '62 vertoefden de prins en prinses van Nassau-Weilburg gedurende eenige maanden op het slot, waar toen weer veel verbeteringen waren aangebracht; echter had men ter bestrijding van de kosten de opbrengst van de tuinen verkocht, zoodat de gasten genoodzaakt waren voor zichzelf in de buurt een tuin te huren. Willem V ging alleen maar te Honselersdijk ter jacht. ✎ Over de laatste jaren van het slot kan ik kort zijn. Onder het bewind van Koning Lodewijk is er van 1807 tot 1809, de Koninklijke Militaire-Cadettenschool gevestigd geweest, waarna deze naar den Haag werd verplaatst. ✎ Koning Willem I liet, op raad van den rentmeester Johan David Nicolaas van der Trappen, het zeer verwaarloosde gebouw afbreken; de kosten om het te restaureren zouden te hoog zijn geweest. Het oordeel van den rentmeester was: „Mocht H.M. een jachtslot in het Westland willen hebben dan zou men met minder kosten een nieuw gebouw kunnen neerzetten”. In 1815 begon men met het sloopen. Alleen de bijgebouwen bleven over, roemloos einde van wat eens een trotsch kasteel, lustoord van de Vorsten van Oranje, was. Hen die meer wenschen te weten omtrent het Huis Honselersdijk en zijn geschiedenis, verwijs ik naar de uitgave van de Vereeniging „Die Haghe” „het Huis Honselersdijk” door Th. Morren waaraan ik de verschillende historische bijzonderheden heb ontleend.

HET HUIS HONSELERSDIJK IN ZIJN GLORIETIJD.

HET HUIS HONSELERSDIJK, VAN TER ZIJDE GEZIEN.

VAN MENSCHEN EN DIEREN

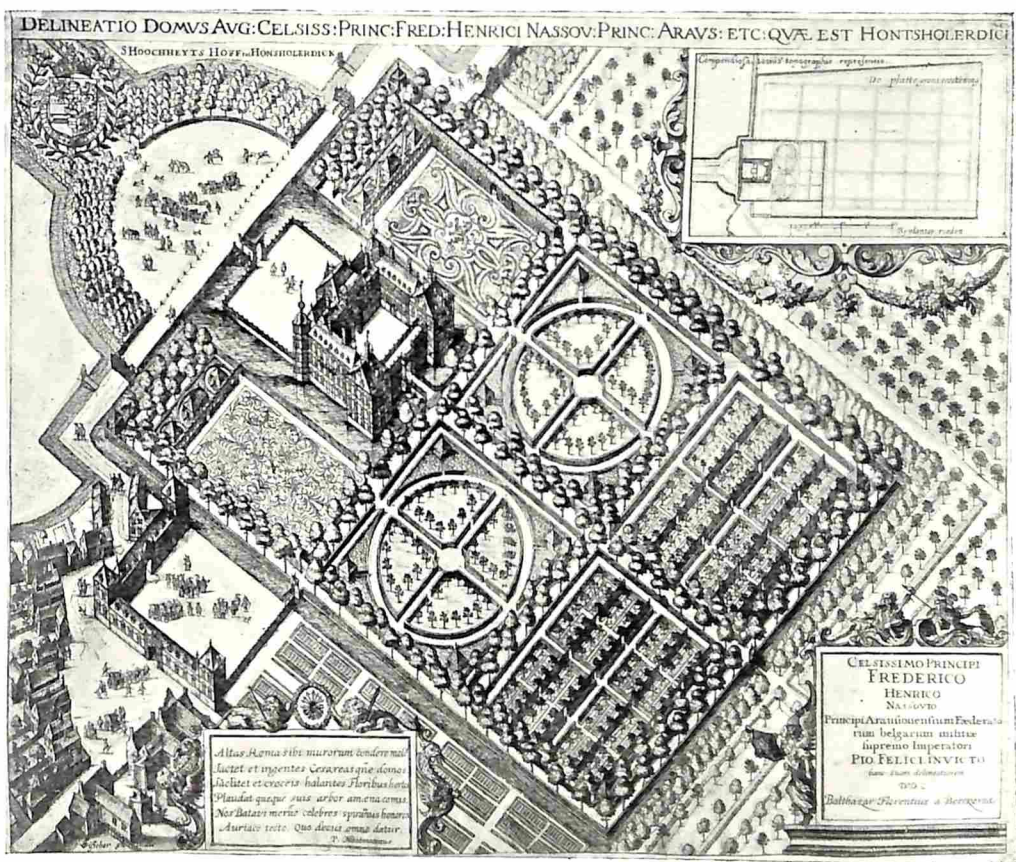
22) door G. D. ROBERTS.

NADAT hij zich dagen lang in die hoop teleurgesteld had gezien, waagde hij het er op naar buiten in de sneeuw te kruipen en zette hij met bijna ongeloflijke moeite een paar vallen op achter zijn hut. Maar met al zijn jagerskunst kon hij toch niet heelemaal zijn hopeloos duidelijk spoor uitwissen, en al de wilde dieren, hierdoor tijdig gewaarschuwd, spotten met zulke waarde-looze valstrikken. In twee weken vallen zetten, lukte het hem slechts één konijn te vangen, en zelfs dit kon hij nog maar net op tijd redden uit de kaken van een hongerigen veelvraat. Na eenigen tijd begon hij te begrijpen, dat er een bijzondere reden moest zijn voor deze wildschaarschte behalve de strengheid van den winter. Wat dit was begreep hij, toen in de doodsche stilte van een door de maan verlichte nacht dat lange, hooge, trillende gehuil zijn gehoor trof, dat hij niet gehoord had sinds den tijd toen hij langs de Mackenzie op pelsdieren gejaagd had. „Poolwolven!” mompelde hij. Toen sleepte hij zich voort naar het venster, waar hij nog juist den troep kon zien, in goede orde in gesloten rijen voortdravend, ver weg op de glinsterende vlakke. Daarna besloot hij, dat hij in 't vervolg in zijn deur op wolven zou gaan loeren. Als hij er een kon schieten en het lichaam kon bemachtigen vóór de rest van den troep het te pakken kreeg, zou hij iets hebben, dat hem wel niet erg aanstond, maar dat hem toch geruimen tijd in het leven kon houden. Gedurende eenige dagen nadat hij dit besluit genomen had, kreeg hij niets te zien of te hooren bij zijn hut, zelfs geen jagende valk-uil; en toen hij nog maar voor drie dagen proviand op de plank had staan, zei Job Thatch tot zichzelf, dat het tijd begon te worden, dat hij dacht aan wat zijn geest te wachten stond als hij de reis naar het Hiernamaals had afgelegd. Toen hij zoo zijn eigen balans opmaakte, kwam hij tot de conclusie dat daar hij nooit, voor wat dan ook bang geweest was in dit leven, het niet waarschijnlijk was, dat er in het andere iets kon zijn dat hij behoefde te vreezen. Verder dacht hij, dat waar hij in dit leven altijd zijn best had gedaan zijn medemenschen het hunne te geven, die Ongeziene Macht, die hij half-bewust had erkend en vereerd, wel zou zorgen dat

hij in de andere wereld zou krijgen wat hem toekwam. Het eenige wat hij vroeg was, dat hij eerlijke portie kreeg, dan zou hij zelf wel voor de rest zorgen. Uit die stoïcijnse, maar opbeurende gedachten werd hij gewekt door het rumoer van den wolventroep. Haastig greep hij zijn geweer en sleepte zich naar de deur. Er was niets te zien. De wolven waren achter de groote rots. Binnen enkele seconden vertelde zijn geofend oor hem, dat zij, ofschoon ze nog ver weg waren, naderden langs een lijn, die ze naar de golvende vlakke rechts zou brengen, zoodat ze niet op schots-afstand, zelfs niet op gezicht-afstand van de hut zouden komen. Een oogenblik aarzelde hij. Het angstwekkende gehuil zei hem, dat het een heel groote troep was, en hijzelf, een nutteloos en belemmerend been meeslepend, was niet bepaald in conditie om slag te leveren. Niettemin nam hij spoedig een besluit. In ieder geval was het beter vechtend te sterven, dan dood te vriezen. Hij keek naar zijn geweer — een repeteer-geweer — om te zien of het geheel geladen was, greep een riem met patronen en zijn bijl, en zocht haastig zijn weg om de rotspunt heen naar een plaats vanwaar hij den toestand kon overzien. Hij zag de groote magere gestalte van den beer, op zowat honderd el afstand, die zijn uiterste best deed de rots te bereiken. Hij zag den vraatzuchtigen wolventroep vlak er achter. Zijn eerste opwelling was dadelijk den beer te schieten, want berenvleesch is lekker. Maar hij wist, dat, als hij dat deed, hij nooit een vezeltje van dat vleesch in handen zou krijgen, daar de wolven het in minder dan geen tijd zouden hebben verslonden. Hij zag het aantal wolven waaruit de troep bestond. Hij zag, nog op grooter afstand, een tweeden en grooteren troep, die kwam aandraven om zijn deel van den buit te eischen. Hij zag, in wat een hopelooze onderneming hij zich gestoken had; en met het grimmige besluit dat hij zijn leven, in wolven omgerekend, duur zou verkoopen, wist hij zich in een soort nis op te werken, waar hij een steun had om rechtop te kunnen staan en ruimte om op het laatste oogenblik zijn bijl te zwaaien. Op hetzelfde oogenblik zag hij hoe de beer de rots bereikte, bliksemsnel omdraaide en vastberaden de bende, die hem achtervolgde, bleef afwachten. „Dat is flink, ouë jongen!” mompelde Job Thatch. „Ik ben heel blij, dat ik niet geschoten heb!”

III

Eenige oogenblikken bleef de beer rechtop zitten en keek hij zijn vreeselijke tegenstanders aan. Dit waren kostbare oogenblikken voor hem, want zij stelden hem in staat weer op adem te komen, maar de wolven, die zelf onvermoeibare

HET HUIS HONSELERSDIJK, VÓÓR DE VERBOUWING VAN 1646 MET ZIJN TUINEN.

Naar de prent van Balthasar Florisz van Berckerode.

